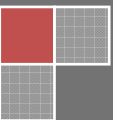

İKV DEĞERLENDİRME NOTU

13 DAKİKA 51 SANİYE'DE
İSLAMOFOBİ

Melih ÖZSÖZ

İKTİSADİ KALKINMA VAKFI

13 DAKİKA 51 SANİYE'DE İSLAMOFOBİ

Amerikalı menşeli bir film, İslam dünyasını yeniden karıştırdı. Batı'ya karşı protestolar şiddete dönüştü. Peki, bu toplumsal tepkinin arka planında ne var? Salman Rüşdi'nin Şeytan Ayetleri kitabını yayımlamasının üstünden yirmi yılı aşkın bir süre geçti. Görülen o ki, o günden bu yana İslamofobi, yani en basit tanımıyla İslam korkusu, Batı ile Doğu arasındaki çatışmanın en önemli unsurlarından biri olmaya devam ediyor. Batılı ve Doğulu Liderler dinlerarası diyalog söylemleri ile uğraşa dursun, internete düşen ve dini sembollere saldırı içeren en ufak bir görüntü bile, iki tarafı karşı karşıya getirmeye yetiyor.

Video paylaşım sitesi YouTube'da, sadece 13 dakika 51 saniyelik fragmanı yayımlanan Müslümanların Masumiyeti (Innocence of the Muslims) isimli filmin dünyadaki yansımalarını ele aldığımız bu değerlendirme notunda, Batı'daki önyargıları sorgularken, kaderi Arap Baharı'ndaki gelişmelere bağlı İslam dünyasındaki şiddet olaylarını da dikkate alıyoruz. Bu 13 dakika 51 saniye'nin, diğer dakika ve saniyelerden neden farklı olduğunu anlamaya çalışıyoruz.

13 Dakika 51 Saniye

13 dakika 51 saniye. Bir insanın hayatında çok fazla önemi olmayan bir süre. Hele ki 75 yıl yaşayan bir insanın ortalama 25 yılını uyuyarak geçirdiğini düşünürsek. Sizlerin bu yazıyı okumak için geçirdiği her bir dakika boyunca, *YouTube*'a 72 saatlik video yüklenecek. Her bir dakika, 5,5 milyon saat video, 800 milyonu aşkın kullanıcı tarafından izlenecek. Şu anda 14 milyondan fazla kişi tarafından izlenmiş 13 dakika 51 saniyelik o film ise, milyonlarca kez daha tıklanacak. O "13 dakika 51 saniye", işte o zaman çok daha tartışmalı ve önemli olacak.

• • •

"Müslümanların Masumiyeti, son bir aydır Batı'nın Batılığının gereklerini; Doğu'nun da Doğuluğunun gereklerini göstermekten çekinmediği, artık alışık olduğumuz tabloyu bir kez daha gözler önüne seren, İslamofobi tartışmalarına yepyeni boyut kazandıran bir "üretim". İfade özgürlüğü ile nefret söyleminin; özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında hızla artan bir seyir izleyen Müslüman düşmanlığı olgusunun; kısacası Doğu ile Batı arasındaki çatışmanın yeni malzemesi."

• • •

Bu yazının yazılmaya başlandığı dakikalarda, Türkiye Cumhuriyeti Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği'nden yapılan yazılı açıklama, ilginç bir "tesadüf" olarak buraya not edilecek. Çünkü Türkiye'de, diğer birçok ülke gibi, *Müslümanların Masumiyeti* adlı filmin video içeriğinin bulunduğu URL adreslerine erişimin engellenmesi için yasal süreci başlatmış; belki de sizler bu yazıyı okurken, söz konusu videonun Türkiye'den erişimini yasaklamış olacak.

Müslümanların Masumiyeti, herhangi bir sanatsal ve estetik kaygı gözetilmeden hazırlanmış; yapımcısı ve yönetmeni konusunda varsayımlar üzerinden hareket edilen; 5 milyon dolar bütçesi olduğu söylenen; aslında bir yılı aşkın süredir internette olduğu, hatta ABD'de bazı sinemalarda gösterildiği, ancak ilgi çekmediği anlaşılan; meşhur fragmanı Haziran 2012 tarihinde *YouTube*'a yüklenen; fakat Libya'da ABD Büyükelçisi'nin öldürülmesiyle birlikte, Doğu ile Batı arasında fırtınalar kopartan, Amerikan yapımı bir film. Ve bu filmin dünya gündemine girmesi ile birlikte, son bir aydır Batı'nın Batılığının gereklerini; Doğu'nun da Doğuluğunun gereklerini göstermekten çekinmediği, artık alışık olduğumuz tabloyu bir kez daha gözler önüne seren, İslamofobi tartışmalarına yepyeni boyut kazandıran bir "üretim". İfade özgürlüğü ile nefret söyleminin; özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında hızla artan bir seyir izleyen Müslüman düşmanlığı olgusunun; kısacası Doğu ile Batı arasındaki çatışmanın yeni malzemesi.

İslamofobi Nedir?

İslamofobi. En basit tanımıyla İslam korkusu. İslam'dan ve Müslümanlardan korkma, çekinme içgüdüsünü ifade eden İslamofobi'nin, terim olarak sıklıkla kullanılmasına rağmen, üzerinde uzlaşılan bir tanımının olmadığı bilinmekte. Avrupa Konseyi İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu'nun "Müslümanlara Karşı Hoşgörüsüzlük ve Ayrımcılıkla Mücadele" konulu 5 No.lu Genel Politika Tavsiyeleri ile (CRI (2000) 21, 27 Nisan 2000 tarihli) "İrkçilik ve Yabancı Düşmanlığına Karşı Mücadele Etmek için Milli Mevzuat üzerine 7 No.'lu Genel Politika Tavsiyesi" (CRI (2003) 8, 13 Aralık 2002 tarihli), üzerinden İslamofobi'nin tanımını yapan AB Temel Haklar Ajansı'na göre İslamofobi: "(...) 11 Eylül 2001 tarihinde meydana gelen olaylar sonrasında terör ile mücadele kapsamında, aralarında Arapların, Musevilerin, Müslümanların, bazı mülteci grupların, göçmenlerin ve sığınmacıların ve kimi azınlıkların da bulunduğu gruplara bağlı kişi veya kişiler; eğitim, istihdam, barınma, hizmetler ve kamu alanlarına erişim, toplumsal katılım ve hareket serbestliği gibi bazı alanlarda ırkçı ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Bu çerçevede İslamofobi, İslam dünyasına mensup olan bireylerin maruz kaldıkları ayrımcı muameleye verilen genel isimdir" şeklinde tanımlanmaktadır¹. 12-13 Aralık 2003 tarihlerinde AB üye ülke Devlet ve Hükümet Başkanları biraraya getiren Zirve'de, AB Temel Haklar Ajansı'na (European Union Agency for Fundamental Rights - FRA) dâhil edilen, Avrupa İrkçilik ve Yabancı Düşmanlığı İzleme Merkezi'nin (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia - EUMC) 2006 yılında yayımladığı ve başlığında "İslamofobi" teriminin kullandığı tek raporda verilen bu tanıma ek olarak EUMC, İslamofobi'nin tanımlanmasında Birleşmiş Milletler veya benzeri uluslararası örgütlerinde mevcut kullandıkları tanımları referans olarak göstermekte; ancak dünya genelinde, özellikle siyasi arenada, üzerinde uzlaşılmış bir tanımın olmadığını ifade etmektedir².

İfade Özgürlüğü mü? Nefret Söylemi mi?

Müslümanların Masumiyeti'nin yayınlanmasının ardından yaşanan tartışmaları ikiye ayırmak mümkün. Sağduyulu ve sakin tartışmalar ile şiddetin dozunun kaçtığı protestolar.

Sağduyulu ve sakin tartışmalar, ifade özgürlüğü ile nefret suçu arasında çok ince bir çizginin varlığını kanıtlar nitelikte. Tabii bu noktada o çizginin yerinin neresi olduğu kafaları karıştırıyor. Çünkü nefret suçunun tanımı üzerinde de henüz bir uzlaşının bulunduğunu söylemek zor. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "ifade özgürlüğüne" ilişkin 10. Maddesi ile "hakları kötüye kullanmaya" ilişkin 17. Maddesi çerçevesinde ele alınan nefret suçu, genel olarak nefrete dayalı önyargı sebebiyle

● ● ●
*Müslümanların
Masumiyeti veya benzer
üretimler, ifade özgürlüğü
ile nefret söylemi
arasındaki çizginin ne
kadar ince olduğunu
bizlere gösteriyor.*

● ● ●

¹ "Muslims in the European Union: Discrimination and Islamophobia", AB Temel Haklar Ajansı resmi internet sitesi, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/156-Manifestations_EN.pdf, erişim tarihi: 27.09.2012.

² a.g.e. aayfa: 60-62.

suç işlenmesi anlamına geliyor³. Ancak nefret söyleminin, düşünce ve ifade özgürlüğü kapsamında mı ele alınması gerektiği; bir başka deyişle nefret söylemini oluşturan öğelerin ifade özgürlüğü çerçevesinde değerlendirilip değerlendirilemeyeceği tartışmaya açık bir konu. Bir yanda ifadeye sınırlama getirilmemesi artık evrensel bir doğruyken, diğer yanda nefret söyleminin eşitliğe, çeşitliliğe zarar verdiği ve mağdura yönelik şiddeti teşvik edebileceği de ortada. Mezhep savaşları, ırkçılık, antisemitizm, ötekileştirme ve benzeri birçok öğe ile örülü Avrupa tarihi ve sonrasında Avrupa'nın ulaştığı oldukça geniş özgürlük alanı, nefret suçu ile ilgili tartışmaları cevapsız bırakıyor.

Avrupa'da yükselen sağın önemli isimlerinden Hollandalı Geert Wilders

2004 yılında öldürülen Hollandalı yönetmen Theo Van Gogh.

Müslümanların Masumiyeti veya benzer üretimler, ifade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki çizginin ne kadar ince olduğunu bizlere gösterirken, değerlendirmede kullanılan kıstas, genellikle bu tür "eserleri" hazırlayanların geçmiş retorikleri oluyor. Örneğin Avrupa'da yükselen sağın önemli isimlerinden Hollandalı *Partij Von Vrijheid* (Özgürlük Partisi) lideri Geert Wilders. 2008 tarihli 15 dakikalık kısa filmi *Fitne* (*Fitna*) nedeniyle, İslam'ı, Müslümanları ve Kuran-ı Kerim'i karalayarak, insanları kin ve ayrımcılığa teşvik ettiği gerekçesiyle Hollanda'da bir mahkeme tarafından hakkında yargılama kararı çıkartılan Wilders, mahkemeye verdiği savunmada şöyle diyor: " (...) *bu ifade özgürlüğüne vurulmuş bir darbe olarak kalacaktır. (...) Açık tartışmalarda yer almak artık tehlikeli hale gelmiştir (...) Ben susarsam, kim bizim değerlerimiz adına ayakta kalacak*"⁴. Bu noktada izlediği ırkçı politikalar göz önünde bulundurulursa, Wilders'in sinema dehasını aktardığı (!) *Fitne* filmi, bir nefret suçu olarak algılamak, hatta bu filmin, söylemin eyleme tezahürü olarak görmek mümkün olabilir.

Görüldüğü üzere tartışma ifade özgürlüğünün sınırlarının sorgulanması noktasında donup kalıyor. İşin içine şiddet veya şiddete teşvik girince, konuya ilişkin tartışmaların kana, ölüme, provokasyona bulanmış halleri ortaya çıkıyor.

³ "European Convention on Human Rights", AB resmi sitesi, http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D5CC24A7-DC13-4318-B457-5C9014916D7A/0/CONVENTION_ENG_WEB.pdf, erişim tarihi: 27.09.2012.

⁴ DutchNews, http://www.dutchnews.nl/news/archives/2011/06/wilders_found_not_guilty_of_in.php, erişim tarihi: 27.09.2012.

“Bunu tartışamaz mıyız?”: Provokasyon ve Şiddet

İfade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki çizginin kaybolduğu yerde, provokasyonun da etkisiyle, şiddet alıp başını yürüyor. Aynen *Müslümanların Masumiyeti* veya Hollandalı yönetmen Theo Van Gogh’un öldürülmesinde olduğu gibi. İslam’da kadına yönelik şiddet konusunu alan *İtaat (Submission)* filminin ardından tehditler yağdırılan Hollandalı yönetmen Theo Van Gogh, 2004 yılında Amsterdam’da Muhammed Bougeri isimli Faslı Müslüman bir genç tarafından üç el ateş edilip, sonrasında da defalarca bıçaklanarak öldürülmüştü. O dönemde özellikle Avrupa medyasında yönetmenin öldürülmesi kadar ilgi çeken bir diğer detay, Van Gogh’un son anlarında Faslı katiline dönüp “*can’t we discuss this?*” (“*bunu tartışamaz mıyız?*”) diye sormasıydı⁵.

Bu örnekte görüleceği üzere medya, bu tür olayları ele alırken kullandığı dil, hikaye ve hatta görseller ile, konuyu bambaşka bir boyuta çevirmekte oldukça usta. Hep söylenen “medyanın gücü” tam burada devreye giriyor. Medyanın gücü ile benzer olaylardan bu tür insanın kanını donduran detaylar ayıklanıyor ve bunlar Batı’da “*bakın, bu bile Müslümanlar ile müzakere edilemeyeceğini gösterir*” şeklindeki yargıların oluşmasına sebep oluyor. Yani “eser”, üretilme amacına kolaylıkla ulaşıyor. Çünkü bu tür “eserler” şiddet ile nefret doğursun diye hazırlanıyor ve doğuruyorlar da.

Çok benzer bir durumun *Müslümanların Masumiyeti* için de geçerli olduğunu söylemek mümkün. Dünya’nın sadece 13 dakika 51 saniyelik fragmanı (*trailer*) ile tanıdığı filmin, aslında uzun metrajlı bir film olduğu; Amerika’da bir sinemada gösterildiği ancak hiç ilgi çekmediği; Haziran 2012 tarihinde video paylaşım sitesi *YouTube*’a kısa bir fragmanın yüklendiği; Mısırlı Kıpti bir televizyon yapımcısı olan Nakoula Bassalely Nakoula’nın önce kendi internet sitesi ve *bloğ*unda filmi yayımladığı; sonra Arapça altyazı ile Mısır’daki sinemada göstermeye çalıştığı söyleniyor. Üzerine bunca fırtınaların koparıldığı “eser” ile ilgili kesin bir bilgi yok; her şey bir varsayım üzerinden hareket ediyor. Ama önemli olan film, medyanın da etkisiyle çekilme amacına tam olarak hizmet ediyor: şiddete, kışkırtmaya ve provokasyona.

Sonuç; ABD’nin Libya Büyükelçisi Chris Stevens ve üç elçilik çalışanının Bingazi’de öldürülmesine; Pakistan Demiryolları Bakanı Gulam Ahmed Billur’un filmin yönetmeni Nakoula’nın başına 100 bin dolar para ödülü koymasına⁶; Pakistan’da, Lübnan’da, Mısır’da, Irak’ta, Suriye’de, Malezya’da, Tunus’ta ve dünyanın birçok Arap ülkesinde filme yönelik yapılan protesto gösterilerinde yüzlerce kişinin ölmesine; sinema salonları ve ABD ile İsrail bayraklarının yakılmasına; en talihsizi de Pakistan’da yakılan sinemanın köşesinde haber kovalayan bir televizyon minibüsünün şoförünün göstericiler tarafından katledilmesine kadar dayanan kaos ortamı⁷. Herhangi bir estetik veya sanatsal değeri olmayan; oyuncularını bilinmeyen; 5 milyon Dolar’a mal olduğu söylenen, ama filmin hiçbir yerinde bu rakama değer bir tekniğin göze çarpmadığı; uzun süredir internette zaten var olan ancak iki ay önce 13 dakika 51 saniyelik fragmanı ile tüm

⁵ The Independent, <http://www.independent.co.uk/news/people/profiles/ayaan-hirsi-ali-my-life-under-a-fatwa-760666.html>, erişim tarihi: 01.10.2012.

⁶ The Telegraph, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/pakistan/9559842/Pakistani-government-minister-offers-bounty-for-killing-Innocence-of-Muslims-makers.html>, erişim tarihi: 27.09.2012.

⁷ IFEX, http://www.ifex.org/pakistan/2012/09/25/violent_protests/, erişim tarihi: 27.09.2012.

dünyayı ayağa kaldıran bu film, tam olarak hedefine ulaşıyor. Dolayısıyla şiddeti yapanlar kadar, belki de ona neden olanlar da bir o kadar suçlu, bir o kadar kirli.

Bu noktada medyanın rolüne bir nebze daha değinmekte fayda var. Amerika merkezli 2001 yılında kurulan *The Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life* isimli sivil toplum örgütü tarafından yayımlanan "Medyada Din: 2010" başlıklı araştırma sonuçlarına göre, 2010 yılında Amerikan medyasında çıkan din konulu haberlerde en fazla İslam ve Müslümanlık ele alınıyor⁸. Araştırma sonuçlarında iki önemli detay var: Birincisi, özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra, Amerikan basınında Müslümanlara yönelik haberlerdeki hızlı artış; ikincisi ise, Müslümanlara yönelik haberlerin içeriğinde, diğer inanç sistemlerine kıyasla daha fazla şiddet unsurunun olması⁹. Örneğin 2010 yılında Amerikan basınında, Müslümanlara yönelik haberler, 11 Eylül, Ortadoğu, Arap Baharı ve Floridalı **Rahip Terry Jones** ekseninde şekilleniyor.

Newsweek Dergisi'nin tartışmalı kapağı

Öldürülen yönetmen Van Gogh'un filminin senaryosunu yazan Somali asıllı Hollandalı Ayaan Hırsi Ali

Dünyanın önde gelen haftalık dergilerinden *Newsweek*'te, medyanın gücü ile şekillenen İslamofobi'yi, son sayılarından birinde kapağına taşıyor; hem de yine Müslümanları çok kızdıracak bir şekilde. "Muslim Rage" ("Müslüman Öfkesi") manşetiyle yayımlanan derginin 24 Eylül 2012 tarihli sayısında *Newsweek*, sakallı, sarıklı ve bağırarak Müslüman eylemcilerin bulunduğu herhangi bir Arap ülkesinde yaşanan protestolardan "son derece kışkırtıcı" bir kareyi, Müslümanların öfkesinin göstergesi niteliğinde tüm dünyaya servis ediyor. Haber de eski Müslüman; öldürülen film yönetmeni Theo Van Gogh'un çektiği filmin senaryosunu yazan; Somali asıllı Hollandalı eski milletvekili; 2005 yılında *Time* dergisi tarafından dünyanın en etkili 100 kişisinden biri seçilen Ayaan Hırsi Ali'nin, *Müslümanların Masumiyeti* filmi ekseninde yaşanan eylemlere ilişkin kışkırtıcı ifadeleri bulunuyor. Ayaan Hırsi Ali, "(...) bir kez daha Arap sokakları yanlış bir çıldırışla yanyanıyor. İslam'ın öfkesi gene çirkin yüzünü gösterdi. Peygamber ile alay eden bir filmi

⁸ "Religion in the News: Muslim was No. 1 Topic in 2010", *The Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life* resmi internet sitesi, <http://www.pewforum.org/Politics-and-Elections/Religion-in-the-News--Islam-Was-No-1-Topic-in-2010.aspx>, erişim tarihi: 01.10.2012.

⁹ a.g.a.

bahane eden kudurmuş ayaktakımı Amerikalı diplomatları öldürdü” diyor ve ekliyor: “Sabırlı olmalıyız. Amerika, siyasi İslam’ın hayal kırıklığına uğrattığı insanları bulup onlara bir alternatif geliştirmeleri için destek olmalı. Hukuk devleti ve ifade özgürlüğü için çekince ya da özür olmaz”¹⁰.

Hiç şüphesiz *Newsweek*’te, kapağıyla ve yazının içeriği nedeniyle payına düşeni alıyor. *Telegraph* gazetesi dergiyi “bir zamanların iyi dergisinin ucuzlaması” olarak nitelendirirken¹¹, *USA Today* gazetesinin medya eleştirmeni Michael Wolff, *Newsweek*’in Genel Yayın Yönetmeni Tina Brown’ı “*Kuşağının en ünlü dergicisi gündeme gelmek için umutsuz ve gülünç bir çabanın içinde*” diyerek eleştiriyor¹².

Güncellenen Müslüman İmajı

● ● ●

Dünya tarihinde zaten var olan Müslümanlara dönük imaj, aslında bu ve benzeri üretimler ile güncelleniyor. Örneğin Arap ülkelerinde genelde Cuma namazları sonrasında yaşanan protesto gösterileri, elinde roketatar ile protestoya katılan eylemcilerin görüntüleriyle, haber merkezleri tarafından dünyaya servis ediliyor. Kanlı, vahşi, saldırgan eylemci figürleri serpiştiriliyor, haber bültenlerine. Açık açık “İslam düşmanlığı ve İslam korkusunun” ötesinde, “Doğu düşmanlığını” pompalanıyor, Batı coğrafyasına.

● ● ●

Hiç şüphesiz, *Müslümanların Masumiyeti* çerçevesinde başta Arap Baharı coğrafyası olmak üzere, tüm Arap dünyasında meydana gelen olaylar, dünyada Müslümanlara olan, görece “tarafli ve olumsuz” bakışı bir nebze daha güçlendiriyor. Belki de bunun en çarpıcı örneklerinden biri, ABD Başkanı Hillary Clinton’un Libya’da öldürülen ABD Büyükelçisi’ne ilişkin basın mensuplarına verdiği demeç sırasında ortaya çıkıyor. ABD Dışişleri Bakanı, “*How could this happen in a country we helped liberate?*” (“Bizim özgürleşmesine yardım ettiğimiz bir ülkede bu nasıl olabilir?”) diye soruyor basına¹³. Dünya tarihinde zaten var olan Müslümanlara dönük imaj, aslında bu ve benzeri üretimler ile güncelleniyor. Örneğin Arap ülkelerinde genelde Cuma namazları sonrasında yaşanan protesto gösterileri, elinde roketatar ile protestoya katılan eylemcilerin görüntüleriyle, haber merkezleri tarafından dünyaya servis ediliyor. Kanlı, vahşi, saldırgan eylemci figürleri serpiştiriliyor, haber bültenlerine. Açık açık “İslam düşmanlığı ve İslam korkusunun” ötesinde, “Doğu düşmanlığını” pompalanıyor, Batı coğrafyasına.

Aslında Müslüman imajının güncellenmesi son birkaç yıldır yaşanan bir gelişme değil. Özellikle geçen otuz yılda, söz konusu imajın benzer üretimler ile Batı eliyle güncellendiği ve değiştiğine şahit olmak mümkün. Bu kapsamdaki ilginç bir proje, sadece Ocak 2005 tarihinde yayına başladığını öğrenebildiğimiz, kim tarafından yapıldığı bilinmeyen, *Islamophobia Watch* (www.islamophobia-watch.com) isimli

¹⁰ Newsweek, <http://www.thedailybeast.com/content/newsweek.html>, erişim tarihi: 01.10.2012.

¹¹ Huffington Post, http://www.huffingtonpost.com/2012/09/17/newsweek-muslim-rage-cover_n_1890124.html, erişim tarihi: 01.10.2012.

¹² The Washington Post, http://www.washingtonpost.com/blogs/compost/post/newsweeks-muslim-rage-usa-todays-redesign-and-the-dying-call-for-attention/2012/09/17/5d17d0b0-00f8-11e2-b260-32f4a8db9b7e_blog.html, erişim tarihi: 01.10.2012.

¹³ Fox News, <http://nation.foxnews.com/hillary-clinton/2012/09/13/hillary-how-can-happen-country-we-helped-liberate>, erişim tarihi: 27.09.2012.

internet sitesi. Dünya çapında İslam dinine ve Müslümanlara yönelik her türlü şiddetin tarihsel ve coğrafi olarak sistemli bir şekilde kaydının tutulduğu *blog*'a, 7 yılda girilen "vaka" sayısı 27.000'in üzerinde. Ülke temelli bakıldığında en fazla ileti İngiltere ve ABD ile ilgili. Konu temelli bakıldığında ise, "Aşırı Sağ Eylemler", "Sağ Kanat" ve "İslam Karşıtlığıyla Mücadele" en fazla iletinin girildiği konular¹⁴.

Her ne kadar söz konusu *blog*, bir grubun girişimi sonucu ortaya çıkmış ve bu konuda dünya çapında bilinirlik yaratmayı ve Müslüman kimliğinin güçlenmesini (çünkü *blog* bir yerde Müslümanların kimlik tanımında "dünü" öne çıkartıyor ve giderek artan bir şekilde Müslüman kimliğini geçmişin üzerinden belirliyor ve tanımlıyor) amaçlayan bir eylem olarak kalsa da, yakın tarihten verebileceğimiz bazı örnekler, Müslüman imajının nasıl güncellendiğine ve *Müslümanların Masumiyeti* filminin neden bu kadar fırtına kopardığına dair fikir sahibi olmamıza yardımcı olabilir.

İslamofobi tartışmaları ile ismi özdeşleşen Hint asıllı İngiliz yazar Salman Rüşdi

Salman Rüşdi. İlk baskısı Eylül 1988'de İngiltere'de yapılan, bir bölümünde Hz. Muhammed'in içinde yaşadığı pagan topluluğun desteğini almak için Kuran-ı Kerim'e şeytan tarafından putlara övgü karıştırıldığı iddiasında bulunan, birçok İslam ülkesinde yasaklanan; İran'da Humeyni tarafından hakkında ölüm fetvası verilmiş, *Şeytan Ayetleri* (*Satanic Verses*) kitabının Hint asıllı, İngiliz yazarı. Hiç şüphesiz ki, Batı'da İslamofobi'nin yükselişi ile *Şeytan Ayetleri* çok ilginç bir kesişimde bulunuyor. Batı'nın Salman Rüşdi'yi savunması ile İslam dünyasında birçok ülkede yaşanan ayaklanmalar; hakkında ölüm fetvası çıkartılan Rüşdi'ye 2008 yılında İngiltere'de Kraliçe II. Elizabeth tarafından Şövalyelik unvanı verilmesiyle hortlayan İslamofobi. Şövalyelik unvanının Haziran 2007 tarihinde verileceğinin açıklanmasının hemen ardından, İran tarafından yapılan

¹⁴ "Islamophobia Watch: Documenting anti Muslim bigotry", Islamophobia Watch resmi internet sitesi, <http://www.islamophobia-watch/>, erişim tarihi: 27.09.2012.

açıklamada, bunun “açık bir İslamofobi” hareketi olduğu ifade ediliyor¹⁵. Rüşdi’nin bu unvan ile ödüllendirilmesin “bir kez daha Müslümanları yaralamak” anlamına geldiğinin belirtildiği açıklamada, bu unvanın “İngiltere’ye ve ülkenin çıkarlarına katkıda bulunan kişilere” verildiğinin altı çiziliyor¹⁶. Tepkiler İran ile de sınırlı kalmıyor: İslam dünyası yine ayağa kalkıyor. Pakistanlı bir Bakan, bu hareketin “intiha saldırılarını meşru hale getireceğini” bile ifade ediyor¹⁷.

Özellikle 11 Eylül saldırılarının ardından Batı’da hızla yükselen İslamofobi, dile ve eyleme daha açık bir şekilde dökülmeye başlanıyor. Batı’da İslam karşıtlığı ile ilgili örnekler her geçen gün artarken, bu da İslam’ın imajını *update* ediyor, yani güncelliyor. Örneğin 2005 yılında Danimarka’da baş gösteren karikatür krizi. Danimarka’da **Jyllands-Posten** isimli bir gazetede 30 Eylül 2005 tarihinde yayınlanan ve Hz. Muhammed’in bir terörist olarak resmedildiği karikatür ile başlayan kriz, kısa sürede Müslüman ülkelerde bilindik görüntülerin oluşmasına neden olmuştu. Başta Türkiye olmak üzere, Danimarka’da bulunan Müslüman ülke misyonları, söz konusu karikatürün etnik ve dini gruplar arasındaki ilişkilere hizmet etmeyeceğini açıklamış ve dönemin Danimarka Başkanı Anders Fogh Rasmussen’den randevu üzerine randevu talep etmişti; ancak talepler geri çevrilmişti¹⁸.

Danimarka hükümetinin tutumu, en başta sözünü ettiğimiz ifade özgürlüğü ile nefret söylemi arasındaki ince çizginin şeffaflığına güzel bir örnek oluşturuyor. Radikal grupların konuya olan ilgisi artarken Danimarka’da hükümet, karikatürleri ifade özgürlüğü çerçevesinde ele aldığını, bu nedenle de herhangi bir önlem almayacaklarını açıkladı¹⁹. Böylelikle Batı, Doğu’nun tepkisini bir kere daha tetiklemiş oldu. Karikatür, Hollanda’nın *Elsevier* ve *De Volkskrant*; Almanya’nın *Frankfurter Allgemeine Zeitung*; Norveç’in *Aftensposten*; İsveç’in *Expressen* ve *Kvallsposten*; İsviçre’nin *Die Weltwoche*; İtalya’nın *Corriere della Sera*; Yunanistan’ın *Eleftherotypia*; Fransa’nın *Le Soir*; İspanya’nın *El Mundo*; Belçika’nın *Le Soir*; Avusturya’nın *Der Standard* ve daha birçok dergide, gazetede yeniden yayımlandı (bkz. Şekil 1)²⁰. Gayet barışçıl ve olaysız başlayan protestolar, Danimarka ürünlerinin Müslüman ülkelerde boykot edilmesine²¹; Suudi Arabistan ve Libya gibi kimi Arap ülkelerin, Danimarka’daki diplomatik misyonlarını geri çekmesine²²; Şubat 2006’da Şam’daki Norveç, Danimarka ve Şili Büyükelçiliklerinin

¹⁵ BBC, http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/6760927.stm, erişim tarihi: 27.09.2012.

¹⁶ a.g.e.

¹⁷ The Guardian, <http://www.guardian.co.uk/uk/2007/jun/19/pakistan.books>, erişim tarihi: 27.09.2012.

¹⁸ New York Times, http://www.nytimes.com/2006/02/10/international/europe/10denmark.html?_r=0, erişim tarihi: 27.09.2012.

¹⁹ The Guardian, <http://www.guardian.co.uk/media/2006/feb/04/mainsection.garyyounge>, erişim tarihi: 27.09.2012.

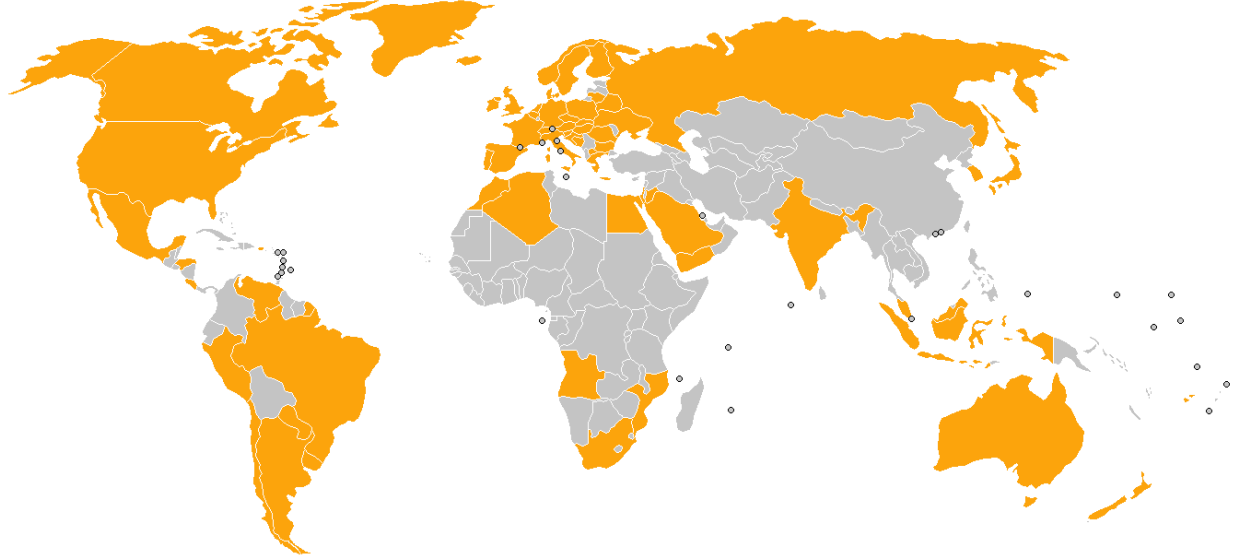
²⁰ “List of newspapers that reprinted Jyllands-Posten’s Muhammad cartoons”, *Wikipedia*, http://en.wikipedia.org/wiki/File:Caricaturemap_corrected2.PNG, erişim tarihi: 27.09.2012.

²¹ New York Times, <http://www.nytimes.com/2006/01/31/international/middleeast/31danish.html>, erişim tarihi: 27.09.2012.

²² New York Times, http://topics.nytimes.com/topics/reference/timestopics/subjects/d/danish_cartoon_controversy/index.html, erişim tarihi: 27.09.2012.

bulunduğu binanın yakılmasına²³; protestolarda yüzlerce kişinin ölmesine ve son olarak 1 Ocak 2010 günü, söz konusu karikatürün çizerlerinden biri olan Kurt Westergaard'a suikast girişiminde bulunmaya çalışan 28 yaşındaki Somali'li bir gencin öldürülmesine kadar vardı²⁴. Hatta karikatür krizi o kadar ciddiye ki, 2009 yılında Danimarka Başkanı Rasmussen'in NATO Genel Sekreterliği'ne seçilebilmesi için Türkiye'nin öne sürdüğu dört koşuldan biri, karikatürler karşısındaki tavrı nedeniyle Rasmussen'in İslam dünyasından özür dilemesiydi²⁵.

Şekil 1: Jyllands-Posten'de yayımlanan karikatürün yeniden yayımlandığı ülkeler (2005-2008)

Kaynak: Wikipedia

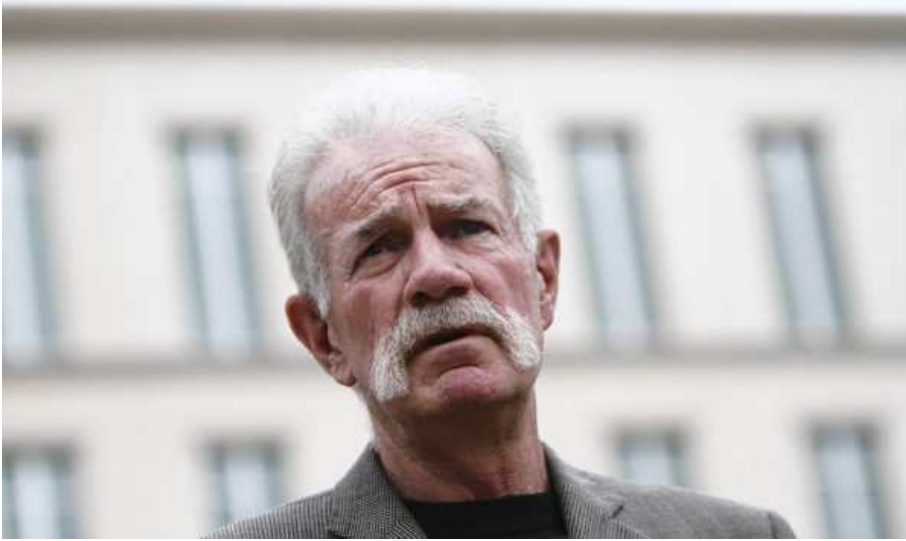
Florida'nın Gainesville bölgesindeki bir kilisede son birkaç yıldır, 11 Eylül'ü protesto etmek amacıyla Kuran-ı Kerim'i ve bazı İslami sembolleri yakma girişiminde bulunan Rahip Terry Jones; Kasım 2011 tarihinde Danimarka'nın başkenti Kopenhag'ın Amager semtinde cami yapılması planlanan araziye domuz gömen *Danish Defence League* isimli grup; sadece ABD değil, tüm dünyada en bilinen animasyon dizisi South Park'ın 2001 yılındaki "*Super Best Friends*" isimli bölümünde İslam Peygamberi Muhammed'i resmetmesi ve daha birçokları... Bu ve buna benzer onlarca örnek, popüler kültür ürünleri de dâhil olmak üzere birçok alanda, Batı'nın halklar üzerinde İslam'ı "ötekileştirirken" hangi araçları kullandığının birer göstergesi. Gündemdeki en yeni malzeme ise Fransız haftalık *Charlie Hebdo* dergisinin, Hz. Muhammed'i tasvir ettiği iddia edilen karikatürü. 19 Eylül 2012 tarihinde, hem de Müslümanların Masumiyeti filminin keşfi sonrasında meydana gelen olayların en kızıştığı dönemde yayımlanan karikatüre, Fransa Başbakanı Jean Marc Ayrault ve Dışişleri Bakanı Laurent Fabius tepki

²³ Daily Times, http://www.dailytimes.com.pk/default.asp?page=2006\02\06\story_6-2-2006_pg4_10, erişim tarihi: 27.09.2012.

²⁴ The Guardian, <http://www.guardian.co.uk/world/2010/jan/04/danish-cartoonist-axe-attack>, erişim tarihi: 27.09.2012.

²⁵ Hürriyet, <http://arama.hurriyet.com.tr/arsivnews.aspx?id=11366257>, erişim tarihi: 27.09.2012.

gösterirken²⁶, Fransız Hükümeti önlem olarak karikatürün yayınlandığı haftanın Cuma günü, yirmi kadar ülkede elçilik ve okullarını kapatacağını açıklamıştı²⁷.

Müslüman karşıtı eylemlerin son yıllardaki en popüler ismi Rahip Terry Jones

İslam'a Bakış: Birkaç Rakam

AB Konseyi tarafından Haziran 1997 tarihinde Avusturya'nın başkenti Viyana'da kurulan Avrupa İrkçilik ve Yabancı Düşmanlığı İzleme Merkezi (EUMC), AB çapında ırkçılık ve yabancı düşmanlığı konularında araştırma yapan, üye ülkelerde iyi örneklerin bulunup, teşvik edilmesi amacıyla kurulmuş ve Ocak 2000 tarihinde resmi olarak çalışmalarına başlamış bir kurumdur. EUMC, 12-13 Aralık 2003 tarihlerinde AB üye ülke Devlet ve Hükümet Başkanları biraraya getiren Zirve'de, AB Temel Haklar Ajansı'na (FRA) dâhil edilmiş olup, çalışmalarını bu çerçevede devam ettirmektedir²⁸.

²⁶ Le Figaro, <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2012/09/18/97001-20120918FILWWW00605-charlie-hebdo-ayrault-desapprouve.php>, erişim tarihi: 27.09.2012.

²⁷ Le Figaro, <http://www.lefigaro.fr/flash-actu/2012/09/20/97001-20120920FILWWW00574--charlie-hebdo-des-deputes-denoncent-une-provocation.php>, erişim tarihi: 27.09.2012.

²⁸ European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia, AB resmi internet sitesi, http://europa.eu/legislation_summaries/other/c10411_en.htm, erişim tarihi: 27.09.2012.

EUMC ve FRA tarafından Mayıs 2008 tarihinde yayımlanan “*İrkçilik, Yabancı Düşmanlığı ve Benzer Hoşgörüsüzlükler ile Mücadele Hukuki Yapı, Uygulamalar ve Politika Önerileri*” başlıklı rapora göre, olumlu işaretler bulunmasına rağmen AB çapında İslamofobi, özellikle bazı alanlarda kendini göstermeye devam etmektedir²⁹. Bu kapsamda başta istihdam piyasasına erişim, eğitim olanaklarından faydalanma, sivil topluma katılım ve Müslüman toplulukların her düzeyde karar alma mekanizmalarına dâhil edilmesi alanlarında sıkıntılar ile karşılaşıldığı, bunların aşılması için ulusal ve Avrupa düzeyinde daha fazla çaba harcanması gerektiği ifade edilmiştir³⁰. 2006 yılında ise EUMC “AB’de Müslümanlar: Dışlanma ve İslamofobi” başlıklı bir rapor yayımlamıştır³¹. Söz konusu raporun birinci kısmında, 2001-2005 yılları arasında Avrupa’da Müslüman düşmanlığına ilişkin verilere yer verilirken; ikinci kısımda ülke bazında örneklere değinilmekte, son kısımda ise Müslüman düşmanlığı ile mücadelede kimi üye ülkeler tarafından uygulanan iyi örnekler sıralanmaktadır. İslamofobi’nin apayrı bir konu olarak ele alındığı raporun, Danimarka’daki karikatür krizinden önce yayınlanmıştır ve raporda özellikle üye ülkelerden elde edilen, Müslüman karşıtlığı öğeleri taşıyan ve resmi makamlar tarafından kayıt altına alınan suçlara ilişkin verilerin, yanıltıcı olabileceği uyarısında bulunmaktadır³².

Amerika halkının yüzde 35’i İslam’ın diğer dinlere göre şiddeti daha fazla teşvik ettiğini düşünmekte

Amerika merkezli 2001 yılında kurulan *The Pew Research Center’s Forum on Religion & Public Life* isimli sivil toplum örgütü tarafından yayımlanan rakamlara göre, Amerika’da İslam’a yönelik bakış açısında ciddi bir kötüye gidiş yaşanmaktadır. Kurum tarafından Ağustos 2010 yılında yayımlanan istatistiklerde, 2005 yılı ile karşılaştırıldığında Amerika’da İslam’ı olumlu olarak görenlerin oranı yüzde 41’den, yüzde 30’a kadar gerilemiştir (bkz. Tablo 1). Aynı araştırmaya göre Amerika halkının yüzde 35’i İslam’ın diğer dinlere göre şiddeti daha fazla teşvik ettiğini düşünmektedir³³. Aynı kurumun Eylül 2009 tarihinde yayımladığı araştırma ise, Müslümanların Amerika içerisinde diğer dini gruplara göre daha fazla ayrımcılığa maruz kaldığını ortaya koymaktadır³⁴. Araştırma sonuçlarına göre, Amerikalıların yüzde 58’i Müslümanların; yüzde 35’i Musevilerin; yüzde 27’si ise Evangelist Hristiyanların, ABD sınırlarında ayrımcılığa uğradığını ifade etmektedir (bkz. Tablo 2).

²⁹ “Policies, legislation and practices against racism, xenophobia and related intolerance”, AB Temel Haklar Ajansı resmi internet sitesi, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/488-FRA_Thematic_OPINIONS_ON_RACISM.pdf, erişim tarihi: 27.09.2012.

³⁰ a.g.e. sayfa: 40-42.

³¹ “Muslims in the European Union: Discrimination and Islamophobia”, AB Temel Haklar Ajansı resmi internet sitesi, http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/156-Manifestations_EN.pdf, erişim tarihi: 27.09.2012.

³² a.g.e. sayfa: 89.

³³ “Public Remains Conflicted over Islam”, *The Pew Research Center’s Forum on Religion & Public Life* resmi internet sitesi, http://www.pewforum.org/uploadedFiles/Topics/Religious_Affiliation/Muslim/Islam-mosque-full-report.pdf, erişim tarihi: 27.09.2012.

³⁴ “Muslims Widely Seen Facing Discrimination”, *The Pew Research Center’s Forum on Religion & Public Life* resmi internet sitesi, http://www.pewforum.org/uploadedfiles/Topics/Religious_Affiliation/Muslim/survey0909.pdf, erişim tarihi: 27.09.2012.

Tablo 1: Amerika'da İslam'a bakış (yüzde)

	Temmuz 2005	Ağustos 2010
Olumlu	41	30
Olumsuz	36	38
Belli değil	23	32

Kaynak: The Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life

Tablo 2: Amerika'da ayrımcılığa maruz kalan dini ve diğer gruplar (yüzde)

Dini Gruplar		Diğer Gruplar	
Müslüman	58	Eşcinseller	64
Musevi	35	Latin Kökenliler	52
Evangelist Hristiyan	27	Siyahlar	49
Ateist	26	Kadınlar	37
Mormon	24		

Kaynak: The Pew Research Center's Forum on Religion & Public Life

Bu Öfke Neden?

Mevcut durumda, Müslümanlara yönelik önyargının giderek güncellenerek daha da kötüleşmesi söz konusu iken, Müslüman dünyasının tepkisini nasıl okumak gerekiyor? Başka bir şekilde sormak gerekirse, eğer herkes bu tür işlerin, belli bir amaca hizmet ettiği biliyor ve farkında ise, neden İslam dünyası provokasyonu görmezden gelemiyor, bu kadar öfkeleniyor ve kızgınlığını ilkel bir şiddete başvurarak, yakarak, yıkarak, öldürerek ifade ediyor?

Paris Sosyal Bilimler Akademisi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nilüfer Göle, dünyada ifade özgürlüğünün de, "sembolik şiddet" olarak adlandırdığı "değerlere saldırı"nın paravanı haline geldiğini söylüyor³⁵. Bir yanda dinin kutsallığını ihlal etmek isteyen yapıtlar ile (film, fragman, karikatür, eylem vs.), diğer yanda insan yaşamının kutsallığını çiğneyen şiddet olgusuyla iç içe geçmiş, karmaşık bir yapıdan bahseden Prof. Göle, *Batı'nın İslam'la iç içeliğini, birlikte yaşama sınavını İslam düşmanlarının tekeline bıraktıkça giderek akıl, rasyonellik ve estetik kriterlerden uzaklaştığını, bunun da İslamofobi olgusu ile dünyayı baş başa bıraktığını* söylüyor. Prof. Göle şöyle devam ediyor:

³⁵ Zaman, <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1347654&title=dusunce-ozgurlugu-sembolik-siddetin-paravani-haline-geldi&haberSayfa=2>, erişim tarihi: 01.10.2012.

“Film, düşünce özgürlüğünü, şiddet ise dinin kutsallığını araçsallaştırıyor. İslam dünyası şiddeti kınamakla birlikte, din adına yapılan şiddetin varlığını yadsıyabiliyor, içindeki barbarları görmezden gelebiliyor. İslam'ı temsil etmediği düşünülen birtakım azınlık hareketleri, Arap Baharı'nı kendi etkileri altına alabiliyorlar; şiddete başvurarak kendi vatandaşlarının gözünü korkutuyorlar.”³⁶

Bu noktada akıllara başka bir soru takılıyor: İslam dünyası, bu tür üretimler ile ayağa kalkarken, neden örneğin Hıristiyan veya Yahudi dünyası, Hıristiyanlığa ve Yahudiliğe karşı yapılan benzer hareketlerde tepkinin boyutunu sınırlı tutabiliyor? Neden Batı'da kan gövdeyi götürmüyor?

İlginç bir örnek, Amerikalı oyuncu ve yönetmen Mel Gibson'un 2004 yapımı *Tutku, Hz. İsa'nın Çilesi (The Passion of Christ)* isimli filmi. Film dünyanın birçok ülkesinde gösterime girerken, İsrail filmin seyirci ile buluşmasını yasaklamış, hatta yönetmen Mel Gibson, Hollywood'daki film endüstrisini elinde tutan Yahudi grupların tehditlerine kulak asmadan, filmin tüm masraflarını üzerine almıştı. Film daha gösterime girmeden, *Müslümanların Masumiyeti*'nde olduğu gibi benzer tartışmalar su yüzüne çıkmış, ancak hiçbirinde kan ve şiddet tartışmalarına bulaşmamıştı. Yine aynı şekilde, az önce yukarıda bahsedilen dünyanın en çok izlenen animasyon dizilerinden biri olan *South Park*, yıllardır Hz. İsa'yı bir karakter olarak kullanıyor.

Tartışmayı din ekseninden çıkartıp, siyasete çekmekte mümkün. Örneğin yıllarca Amerika Başkanı George Bush maymun, İngiltere Başbakanı Tony Blair köpek, Fransa Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy fare veya İtalya Cumhurbaşkanı Silvio Berlusconi türlü şekillerde karikatürlerde resmedildi. Tartışmalar karikatürler yayımlandıktan sonra kısa bir süre devam ederken, hiçbir siyasi bu karikatürleri mahkemeye taşıma gereğini bile görmedi. Siyasi hiciv gibi bıçak sırtı bir alanı, oldukça başarılı bir şekilde ironiye çeviren siyasi liderler, düşünce özgürlüğü ile kişilik haklarına hakaret arasındaki dengeyi ilginç şekilde korudular. Hiç şüphesiz ki, Batı'nın ifade özgürlüğü tanımı ve kapsamı, Doğu'nun tanım ve kapsamında çok daha farklı. Bambaşka standartlar üzerinden ifade ve düşünce özgürlüğü tahlil ediliyor. Bunun nedeni Batı'nın içerisinde pişmiş olduğu uzun gelenekte saklı gibi. Aşırılıklar sadece İslam için veya belli siyasetçiler için geçerli değil; aşırılıklar tüm dinler için ve tüm siyasetçiler için var. Fakat en büyük fark, birinde ortaya kanlı ve şiddet dolu olaylar çıkarken, diğerinde sükûnetle ve herhangi bir infiale meydan bırakmadan mevzu kapanıyor, gündem değişiyor. Ayrıca bu tür vakaların kanlı eylemler ile sonlandığı ülkelerin, eski sömürge ülkeleri olduğunu da unutmamak gerekiyor. Söz konusu “üretimlerin” bu toplumlarda, bir kez daha hiçe sayılmak, kendi toplum, kültür, kimlik ve ahlak yapılarına karşı saygısızlığı tetiklediği de bir gerçek.

---

³⁶ a.g.m.

“İfade Özgürlüğü Bahane; İslam Düşmanlığı Şahane”

“Ne yapmalı?” sorusunun cevabını bulmak oldukça zor. Neyin yapılması gerektiğinden önce, konuyu Batı’daki önyargıları sorgularken, İslam dünyasındaki şiddet olaylarını da dikkate alarak incelemek gerekiyor. Zaten bu yazının da amacı bu. Salman Rüşdi’nin *Şeytan Ayetleri* ile başlayıp, Danimarka’daki karikatür krizi ve Hollandalı yönetmen Van Gogh’un öldürülmesi ile zirve yapan; son zamanlarda ise *Müslümanların Masumiyeti* filmi ile *Charlie Hebdo* dergisinde yayımlanan karikatür ile bambaşka bir boyut kazanan bu konu, görüldüğü üzere ifade özgürlüğü, nefret söylemi, İslamofobi gibi çok temel ve tanımlanması bile zor kavramları içerisinde muhafaza ediyor.

Batı, gelmiş olduğu uzun geleneğin sonucunda, ifade özgürlüğü alanını oldukça geniş ve toleranslı bir şekilde muhafaza edebiliyor; Doğu ise, geçmişte ve şimdi, hatta gelecekte olacağı gibi en küçük görüntü, ses, resimde bile, amacı ne kadar açık olursa olsun, sakinliğini muhafaza edemiyor; kan ve şiddet konunun önüne geçiyor. Dinlerarası diyalog ile sağduyulu sesler hem Batı, hem Doğu toplumlarında yankılanırken, en küçük bir üretim bile, tarafları birbirine düşürebiliyor. Aynen *Agos* gazetesinin 21 Eylül 2012 tarihli manşetinde duyurduğu gibi: “İfade Özgürlüğü Bahane; İslam Düşmanlığı Şahane”³⁷.

³⁷ Agos, <http://www.agos.com.tr>, erişim tarihi: 01.10.2012.